

W NIEDZIELĘ DNIA 17. LUTEGO 1805.

Dalszy ciąg stopni ciepła i zimna uważanych w Obserwatorium Krakowskim na Termometrze Reaumura.

W Lutym 1805.

Dzień Miesiąca	Rano	o godzinie 2gi: popołudniu	w wie- czor.	Sredni stopień tego dnia
8	— 1,0	†(*) 2,6	— 1,4	† 0,06.
9	— 6,0	† 3,2	† 0,5	— 0,76.
10	† 1,5	† 3,5	† 2,8	† 2,6.
11	† 1,0	† 5,0	† 2,0	† 2,66.
12	† 0, —	† 0,5	† 1,4	— 0,63.
13	— 2,4	— 3,0	— 6,6	— 4,0.
14	— 6,2	— 2,2	— 6,2	— 4,86.

(*) Liczby z znakiem † wyrażają stopnie ciepła.

Z Wiednia d. 9 Lutego.

D. 6 t. m. odprawione żołąty w kościele zamkowym exekwii roczne za ś. p. Cesarzową Jmć Eleonorę, małżonkę Ferdynanda III. i założycielkę krzyżowego orderu damskiego, i za wszystkie zmarłe damy tego orderu, na których znajdowała się Najjaśniejsza Cesarzowa Jmć wraz z Arcy Xiężniczkami i przytomnemi w Wiedniu damami tego orderu.

J. C. K. Apostolska Mość raczył protomedyka Morawskiego i radcę zdrowia Micha-

ła Valenzi, na jego proźbę uwolnić najtęskawiej od obowiązków służby z całkowitą dotąd pobieraną pensją, a na jego miejsce wynieść na protomedyka Morawii i Słazka i referenta co do zdrowia przy tutejszym gubernium znanego doktora medycyny i lekarza przy bryńskim domie poprawy, Leopolda Gärtlgrubera.

Pod pozorem nauk przybywa do tutejszejolicy młodzież tak z C. K. królów, iako i z zagranicy, zachowuje wprawdzie formalność zapisując się w urzędach nauk, ale albo wcale na lekcyach nie bywa, albo tylko czasami, przepisanych zaś examinów wcale unika. Dla zapobieżenia więc skutecznie tej lekkomyślności młodzieży, która naprzyszłość pociąga za sobą złe skutki, raczył J. C. K. Apostolska Mość rozkazać w gabineutowym liście pod d. 20 Grudnia r. z. do W. kancle-rza Ugarte, aby na przyszłość przełożeni nauk we wszystkich krajowych szkołach głównych i liceach po każdym przepisany examinie podawali dyrektorom policyi niedbałą młodzież, z wyrażeniem miejsca urodzenia każdego, nauki na jaką się zapisali, godność rodziców lub opiekunów, a ci aby cudzoziemców, którzy nie mogą okazać dostatecznego do wyżywienia siebie uczciwego zatrudnienia, natychmiast z kraju oddalili, krajową zaś młodzież do rodzi-

cow lub opiekunów odesłali, aby nie mających ochoty lub zdolności do nauk w inny sposób starali się na użytecznych obywateli ukształcić.

D. 7 t. m. C. K. akademii pięknych sztuk miała honor przez wyznaczoną deputacją, z prezesa i ustawicznego sekretarza, tudzież dwóch profesorów, oddać Arcy Xciu Jmć Rudolfowi dyploma na członka swiego. Arcy Xiążę Jmć przyjął tę deputację z wrodzoną całym Najjaśniejszemu Austriackiemu Domowi uprzejmością, zapewniając ją o swojej protekcji dla tej użytecznej akademii.

Z Brynu d. 8. Lutego.

Podług Listu z Neapolu pod d. 15 Stycznia, ciągnął jeszcze tamtejszy francuzki poseł P. Alquier naradzenia z ministrem stanu i ualegał zawsze o ustąpienie twierdzy i portów, grożąc w przypadku odmowienia wkroczeniem wojsk francuzkich do stolicy. Dla odroczenia tego nieszczęścia wyprawiono w przeciagu 8 dni 3 gońców do Paryża, Petersburga i naczelnego generała St. Cyr francuzkiej armii w neapolitańskim.

Z niższej Saxonii odebraliśmy pod d. 25 Stycznia nie zawodną wiadomość: że jeden z znacznych dworów szlacheckiego stanu uczynił Królowi Szwedzkiemu przetożenie względem mającego się zawrzeć i już na podpisaniu będącego subsydyjnego traktatu między Szwecją i Anglią, iż podobny traktat zapalić może wojnę na szlacheckim lądzie, a ta wystawiliby nie chybnie szwedzką Pomeranią na niebezpieczeństwo. Jakoż zdaje się, że poukładany traktat z tego względu już do skutku nie przyjdzie.

Listy z Petersburga donoszą, że podane z strony Francji propozycje do ugody nie są wprawdzie jeszcze przyjęte; ale negocjacje w tej mierze ciągną się jeszcze za pośred-

nictwem Pruss, uzbrajania jednak w tym kraju nieustają.

Z Paryża d. 25. Stycznia.

Propozycje Król. pruskiego dworu do zagodzenia zachodzących zatargów między Francją i Rosją, nadeszły już tu, i najlepsze obietnicą sobie z nich skutki.

Port Malagi miał d. 15 Stycznia być otworzony; ale że Kadyx jest już przez Anglików w stanie blokady ogłoszony, spodziewać się zatem potrzeba, że tenże los i inne hiszpańskie porty spotka.

Pisma nasze mieszczą pod artykułem z Berlina o odmianie miejsca mieszkania przez hrabiego de Lille, ale nieurzędownie.

Nasz generał naczelnny w neapolitańskim został w najlepszym porozumieniu z tamtejszym rządem.

Monitor umieszcza pod artykułem z Mediolanu list austriackiego półkownika barona Legisfelda do francuzkiego dywizyjnego generała Gardane nad granicą pod d. 31 Grudnia r. z. donosząc mu, że J. C. K. Apostolska Mość rozkazał nad Adygą rozciągnąć wojskowy kordon przeciw wybuchłej w Toskanii zaraźliwej chorobie, dotaczając do tego wydany w tej mierze edykt przez hrabiego Bisslingera w Wenecji pod dniem 14 Grudnia r. z.

Od przybycia poselskiego statku do Boulogne z listami do Paryża, rozeszła się tu pogłoska o pokpiu, z Boulogne, dokąd dawniej nie wpuszczono żadnego poselskiego statku, popłynął znowu francuzki poselski statek do Anglii. W tych dniach przybył tu także z Boulogne adiutant admirała Bruix z listami, i powiódł tam zaraz na nie odpowiedzącego adiutanta admirała Lacroffe, który był z listami względem wymiany jeńców do Anglii posłany, bawił 8 dni przy tamtejszych brzegach.

Onegdaj zawarty tu został z Papieżem konkordat dla Rzeszy niemieckiej, i Elektor Arcykanclerz przyozdobiony jest paliuszem arcybiskupstwa ratybońskiego. Czyni on już przygotowania do wyjazdu do Niemiec.

Pani Genlis, która posłała Papieżowi exemplarz swego pisma: *Monumens religieux*, udarowaną od niego została różańcem.

Cesarz oznaczył już wynagrodzenie dla prezydentów, którzy znajdowali się na koronacji: za każdą stacyą podróży odbiorą po 7 fr. 50 cent., a za czas bawienia swego w Paryżu, które jednak nad miesiąc nie będzie rachowane za każdy dzień po 20 fr.

Podług urzędowych doniesień, nie poczyniła burza tak wielkich szkód w Cherburgu, jak publiczne pisma donosiły. Jedna tylko 24 funtowa armata spadła z baterji Napoleona w morze.

Flachat, który Xcia Looz przeszło na 2 mill. oszukał, jest z swoim pomocnikiem pisarzem Charpentier i innemi aresztowany, i do sądu kryminalnego departamentu Sekwany oddany. Wspomniony Flachat był na początku rewolucyi patronem w Lionie. Od wielu lat żył tu już ubogo jak nieszczęśliwy gracz, już okazał jako bogaty liwerant. Gdy mu źle jego poszły sprawy udawał bankruta; gdy dobrze nie znał granic zbytku. I tak niedawno swojej żonie, która się z pierwszym rozwiodła mężem, wyporządził sypialną izbę, która 150,000 fr. kosztowała, i za biletem tylko można ją było widzieć.

W nocy z 13 Stycznia przejeżdżał admirał Grawina przez Bordeaux do Madrytu, i tylko 3 godziny tam zabawił.

Dnia 23. Stycznia.

Jenerał Junot ma podług tutejszych pism zastąpić w posełstwie marszałka Launes przy dworze portugalskim.

Z Boulogne piszą, że tam w kilku dniach przybyło 3 postąnców angielskich jeden po drugim; nie weszli do portu, ale przed portem odebrano od nich listy i tamże oddano im znowu odpowiedzi.

Papież już zupełnie wyzdrowiał i d. 24 i 25 odwiedzał Cesarstwo Jchmość.

Stychać, że jenerał Leklerk poiedzie z zleceniami do Londynu.

Tutejsze pisma mówią: Brazylia nie ma się przyczyny obawiać wtargania Anglików: brzegi dobrze są sztuką i od natury obwarowane; załoga z milicyą aż nadto dostateczna do odparcia każdej napaści, a to tem więcej, że mieszkańcy bardzo są przywiązani do rządu portugalskiego, i t. d.

Podług niektórych doniesień z Anglii 4000 ludzi z niemieckiej legii mają być użyci do wielkiej wyprawy, którą w angielskich portach uzbroją. Podług innych znowu doniesień, część powyższych legionistów ma być na załogę do Gibraltaru postana.

Z prowincyy francuzkich zapisują także teraz wiele różańców z Paryża.

Nasz korsarz Jenerał Perignon zabrał 5 angielskich okrętów, z których 3 zatopił; korsarz zaś czarownik 3 zdobył angielskie okręty.

Mamy teraz z Wiednia doniesienie, iż gdyby P. Hayda był wiedział o mianey się tu dać (na zmyśloną pogłoskę o jego śmierci) pogrzebowey kantacie, byłby sam ziechał dla kierowania orkiestrą.

Przy Hawrze zatopił się rybacki statek z 19 ludźmi z Honfleur, z których 5 tylko wyratowano.

Marszałek Murat odprawił niedawno rewiią nad woyskami w Wersalu.

Naradzenia u S. Sulpicyusza, które roku tego obrocone są przeciw systematowi ateuszów i materialistów, zaszły się dnia 27

Stycznia i będą co 14 dni kontynuowane.

D. 23 t. m. (wyrzaża Monitor) umarł tu P. Klaudyan Chappe, wynalazca i dyrektor telegrafu, w 42 roku życia. Strata jego jest bolesna dla sztuk. Słusznie powiedziano, że sztuka znaków dawno przed nim była wiadoma; lecz on ją uprościł, i tak metodycznie, pewnie i do powszechnego użycia ułożył, że może być iey wynalazcą nazwany.— Inne znowu pisma mówią: "P. Chappe, wynalazca telegrafu, sam sobie odebrał życie w domu telegraficznym. Zwłoki jego znalezione w studni. Nim się utopił napisał na kawałku papieru drżącą ręką ołówkiem: "Zadaię sobie śmierć dla uniknienia przykrości życia, które mi dokucza. Nie mam sobie z resztą nic do wyrzucenia. „

Cesarzowa towarzyszyć będzie, iak zapewnią ją Cesarzowi Jmć do Włoch. Xiążę Jozef czynił dotąd różne przełożenia względem przyięcia korony lombardzkiej. Czyli on tę godność lub kto inny otrzyma, ieszcze nie ma pewności.

Z Kadyxu d. 4. Stycznia.

Port nasz iuz jest ściśło oblężony. Oto jest list pisany od kontra admirała Orde do Margrabiego Solana jeneralnego kapitana Andaluzyi i rządcy Kadyxu, i odpis na niego:

Na okręcie J. K. Mci Glory przed Kadyxem dnia 2 Stycznia 1805.

JW. Mci Dobrodzieciu! Zostawszy urzędownie nwiadomionym, że Hiszpania wydała wojnę Królowi moiemu Panu, zaayduię się w smutney potrzebie oświadczyć, że port Kadyxu jest w oblężeniu, mniemam że powinien uwiadomić JW. W Pana o tym zamiarze, a to w tym celu, aby równie JW. W Pan iak inni konsulowie mocarstw zagranicznych mieszkaący w Kadyxie niewymawiali się niewiadomością. Każdy przeto statek neutralny, któryby chciał wyysść i wniysść do Kadyxu

podlegać będzie otdąd prawom oblężenia. Statki przezuaczone do łowienia ryb, będą mogły połow odprawiać bez doznania najmniejszej przeszkody (bylebym nie był przymuszony mieć, że inny nad łowienie ryb cel mają) i jeżeli baterye pobliskie Kadyxu i Ceuta wstrzymają się od strzelania do statków wojennych angielskich, któreby przypadkiem zbliżyły się pod teź baterye. Mam honor być z uaywyższym poważaniem i szczególniejszym szacunkiem JW. W Pana nayniższym sługą. — Podpisano

J. Orde.

Odpis Margrabiego Solano na list poprzedzający.

JW. Mci Dobrodzieciu! Gdy obowiązani jesteśmy iestęsiny obadwa stać się posłusznemi naszym rządóm, powinienem zostawić staranie narodom neutralnym żalenia się o zniewagę wyrządzoną im oświadczaiąc port Kadyxu w stanie oblężenia; proste oświadczenie rządu angielskiego nie jest dostatecznym do zniszczenia praw narodów; siła jedynie może ziednać ten skutek. Rybacy hiszpańscy zatrudniają się łowieniem ryb; lecz żadne prawo, żadna siła przymusić ich nie może aby się stali niewiernemi własnemu Monarsze. JW. W Pan żądać od nich nie będziesz ofiary tak okrutney i nie spogę wierzyć abys mi proponował nieczynność dobrowolną i kary godną, gdyby statki eskadry angielskiej przybliżyły się do batteryy lądowych. Nie masz żadney umowy ani warunku, któryby mnie od mey powinności uwolnić zdołał; nie masz Mocarstwa na ziemi, któreby upoważnione było proponować mi moją hańbę. JW. W Pan możesz, jeżeli to za rzecz przyzwoitą uznasz, ogołocić lud niewinny z żywności, ale nigdy z honoru tych, którzy się szczycą, że są iego obrońcami; nie Król Pan moy, ani iego woyska były napaśtującemi, lecz nigdy nie okryć się

bańbą przez znoszenie upodlającej tollerancyi. Niechay Bog długich lat JW. W Panu udzielić raczy. W Kadyxie d. 3 Stycznia 1805.

Podpis: *Margrabia Solana.*

Z Solothurnu d. 20. Stycznia.

Dnia 12 b. m. przybyli do naszego miasta P. Duverger minister Elektora Jmć Bawarskiego i P. Venturi minister Rzepltey włoskiej. Dnia 13 odwiedzili naszego landmana, który też nawzajem ich odwiedził w towarzystwie orszaku dyplomatycznego i wojskowego. Dnia 14 byli zaproszeni na obiad do landmana, po którym tegoż dnia udali się do Berna. Dnia 16 w wieczor przybył P. Caamano ambasador Króla Jmć Hiszpańskiego. Dnia 17 odwiedził landmana, który oddał mu nawzajem wizytę z wszystkimi używanemi formalnościami. Ambasador iadł obiad u landmana, a w wieczor wraz z nim pojechał na bal dawany przez P. Altermath. Szczególniejszym przedmiotem przyjazdu tu P. Caamano jest potwierdzenie kapitulacyi wojskowej pomiędzy Hiszpanią i Szwajcaryą umowionej. Dla tego przywiozł bogate upominki dla deputowanych na seym i PP. Moufson Gafser. Pierwszy upominek składa się z tabakiery złotej przyozdobionej portretem Króla Jmci Hiszpańskiego i suto dyamentami wysadzonej. Dnia 18 wspomniany ambasador udał się do Berna, oddział strzelców konnych odprowadzał go aż na granice kantonu.

Landman Szwajcaryi uwiadomił rządy kantonowe przez wydany okólnik pod dniem 12, że po odebraniem nwiadomieniu z strony rządu Tessińskiego i Gryzońskiego, tudzież rapportcie pułkownika Hauffera mniemał, że powinien ułatwić wniyscie i wychod dla towarow pochodzących z Włoch pod warunkiem jednak aby miały zaświadczenie zdrówia. W okólniku tem uwiadomia oraz kantony, że w tym momencie jest w robocie urządzenie wzglę-

dem wyciągnięcia kordonu wojskowego i kwarantyny na granicach, w przypadku gdyby Szwajcaryja na nowo-iakiej zarazy lękać się przymuszoną była.

Od granic Hiszpańskich d. 8. Stycznia.

Oblężenie Gibraltaru przez wojsko francuzko-hiszpańskie będzie zapewne jednym z najważniejszych zdarzeń w roku bieżącym. Powszechnie mniemają: iż Gibraltar i Königstein w Saxonii, są najmocniejszymi twierdzami w całej Europie. W roku 1703 kilku set piianych maytkow angielskich zdobyto szturmem bez żadney straty twierdzę Gibraltar, która na ów czas miała słabe fortyfikacye, i nader szczupłą załogę hiszpańską. Widząc rząd angielski, iż wspomniona twierdza stać się może kluczem do śródziemnego morza, kazał natychmiast robić bez ustanku nowe fortyfikacye; a tak powoli przyprowadzono Gibraltar do tego stanu, w jakim się dzisiaj znajduje. Ważną tą twierdza jest na gorze 1000 stóp wysokiej, i mającey małą milkę długości. Widok z niej jest bardzo piękny. Na wschod widać wielką przelstzeń morza śródziemnego; w stronie południowej pokazuje się cieśnina morska i piękne brzegi Afryki; na zachod rozciąga się szeroka zatoka Algeiras, a za nią widać morze Atlantyckie; nakopiec w stronie północnej pokazuje się wielka część kraju hiszpańskiego. Grunt Angielski opasany jest skałą kamienistą, i tak spadziłą w stronie wschodniej, iż nawet koza dzika wdrzeć się tam nie może; od południa zastłonięta jest kamienistemi skałami i straszniemi baterjami; w stronie zachodniej przy spodzie góry wzdłuż zatoki Algeiras znajduje się małe miasto, Gibraltar, gdzie najwięcej żydow mieszka. Od morza zaś są straszne baterye i bastiony. W stronie północnej, wąwóz na 500 stóp szeroki łączy skałę czyli półwysep Gibraltaru ze stałym

ładem Hiszpanii. W miejscu, gdzie się ten wąwóz kończy, znajdują się szczyty hiszpańskie S. Rocha w poprzecz, na przeciwko Gibraltaru, w odległości półmili od tej twierdzy, i od tej strony są także najstraszniejsze fortyfikacye, na obronę Gibraltaru. Myny, rowy, bagniska, palisady, baterye, wznoszące się na 15 rzędów jedna nad drugą, i wykute z twardej skały niepozwalają zbliżyć się nieprzyjacielowi, który tego nigdy prawie dokazać niepotrafi, byleby tylko załoga była dostateczną.

W roku 1779 armia francuzko hiszpańska złożona ze 40 tysięcy ludzi, zaczęła oblężenie Gibraltaru pod dowództwem hrabiego d'Artois. Sprowadzono niezmierną liczbę ciężkich dział, i zaczęto kopać stosowne rowy od linii S. Rocha do wąwozu. Lecz iak tylko działa i amunicyą w rowy sprowadzono, natychmiast Elliot wyzionął grad kul i bomb zgniazda swojego w skałę, i kto nie zdążył uciec, tego śmierć mieniąca. Gdy się nakoniec przekonano, iż niepodobna niczego dokazać od lądu, postanowiono przypuścić szturm z morza; zrobiono baterye pływające, to jest, wybito wierzchy okrętów miedzą blachą żelazną, tak ażeby im bomba szkodzić niemogła, ściany zaś boczne składały się z trzech rzędów grubych belek. Baterye te miały z początku zbурzyć ze szczytem miasto Gibraltar, a potem zniszczyć fortyfikacye od strony morza, co gdyby nastąpiło, w ten czas 8,000 ochotników, przybranych w pan-czerze, mieli zdobyć szturmem twierdzę. Czternaście takowych bateryi, iak nazywają się uzbrojonych, stanęły na kotwicy w odległości 600 kroków od Gibraltaru, i rozpoczęły straszne strzelanie z dział. Strzelał do nich Elliot kulami palącemi, iakoż zajął się ogień; 6,000 ludzi spało się lub utonęło: Angliycy uratowali kilkaset tych meszczęśliwych,

a bardzo mało uniejęcych pływad powrocilo do Algeiras, pomiędzy któremi znajdował się także znany Xiążę Nassau-Siegen. Działo się to w roku 1780 i wkrótce potem zaniechano oblężenia, gdy w oczach 61 okrętów liniowych tak francuzkich iako też hiszpańskich, admirał Howe, w paściwszy do portu w czasie szturm 200 statków przewozowych, opatrzył załogę w świeżą żywność.

Nie bez przyczyny wyrażają pisma publiczne francuzkie, iż twierdza Gibraltar, dopóki tylko w ręku Anglików zostawać będzie, jest zakałem dla rządu hiszpańskiego. Przypadzie więc zapewne do iey oblężenia, co podobno nie nastąpi w powyższym sposobie, lecz geniusz Cesarza Napoleona nada mu nowy i szczęśliwy obrot. Możeby Gibraltar był już wyrwany z rąk angielskich, gdyby 10,000 Hiszpanów w miesiącach Października i Listopadzie, kiedy trzy czwarte części załogi na żółtą febrę chorowały, śmiały atak od lądu przypuścić. Geniusz Napoleona Cesarza potrafił w kilku miesiącach wystawić nowe obszerne porty przy Boulogne, co z prędkością, godną podziwienia do skutku przyprowadzono. Dla czegożby więc nie mogli wysypać przed liniami S. Rocha ku wąwózowi wysokiey gory, z któreyby można strzelać do fortyfikacyy angielskich, aż do zupełnego ich zniszczenia?

Z Petersburga d. 19. Stycznia.

Gdy dotąd bardzo wiele niezdatnych i słomnych osadników do Rosyi przybyło, wydane zatem zostało nowe w tej mierze rozporządzenie. Postanowione w nim jest, aby liczba wychodźców niemieckich nie przechodziła rocznie 200 rodziny. Do namowy osadników nie uważają bydź więcej żadne osoby upoważniane. Zdatni osadnicy mogą się do rosyjskich postów zgłaszać, a rezydent w Ratuszowie ułatwi im dostanie się do Rosyi.

Bywazy kanclerz państwa, tajny radca, członek rady stanu, senator i kanclerz wszystkich rosyjskich orderow, Xzę Alexander Baryssowicz Kurakin, zapewniwszy z sierością radą domu podrzutkow (stan swoich wychowancow, zapisał teyże radzie z miłości bliźniego 10,000 rubli kapitału, aby z prowizyi od nich 4 wdowy były utrzymywane w szpitalu. Imperatorowa Junc matka Marya Fedorowna, jako opiekunka domow edukacyjnych, i dobroczynka sierot, uhogich i szpitalow, wyrażając swoje najtęskawsze ukontentowanie z tak ślacheznego czynu napisała następujący list do Xcia Kurakina:

"Xzę Alexandre Kurakinie! Z podanego mi od sierocy rady rapportu wyczytałam z ukontentowaniem, żeś WPan 10,000 rubli przeznaczył kapitału aby z prowizyi od nich 4 wdowy były utrzymywane w wdowim szpitalu. Lubo wydałam rozkaz sierocy radzie, aby dla uwiecznienia tey dobroczynności 4 te wdowy nazwane były WPanem imieniem; mam sobie jednak za obowiązek, oddając zupełną sprawiedliwość Jego ślacheństwu czynowi, wyrazić Mu jeszcze zań wdzięczność moją, i ponowić przy tey okazji szczere zapewnienie moiey niezmienney przychylności, z którą zawsze zostaję.

W Petersburgu d. 17 Grudnia 1814.

WPanu przychylna Marya.

P. Garlike mianowany angielskim posłem przy duńskim dworze, wybiera się stąd do Kopenhagi.

Z Hanoweru d. 1. Lutego.

Utworzony tu w kraju korpus francuzkiego woyska pod nazwiskiem hanowerskiej legii, złożony z 1 regimentu konnych strzelcow i 1 regimentu lekkiey piechoty, który do Francyi pomaszerował, ma teraz być zwinięty; jazda będzie do innych regimentow wcielona, a piechota przemieniona na 68 regiment liniowey piechoty.

Względem powrotu Marszałka Bernadotte nie pewnego ieszcze nie wiemy.

Z Madrytu d. 11. Stycznia.

D. 23 Grudnia weszła do portu Corcubino w Galicyi brygantyna Begogno z Kartageny w Indyach i przywiozła listy do rządu i kupcow. Zapat woienny ożywia wszystkie klasy narodu Hiszpańskiego. Utrzymują, iż tajna wyprawa, którą Anglicy gotują, przeciw Ferrolowi jest przeznaczona; lecz przygotowanemu iestestmy na wszelki przypadek, i pamiętno nam, że gdy w przeszley wojnie 16,000 Anglikow z liczną artyleryą wyściadło na ląd, w celu spalenia tego portu, 3000 Hiszpanow pobito ich bez armat i przymusiła do cofnienia.

Dla zbiegow ogłoszone iest powszechne przebaczenie. Trzy fregaty, które pod iesień ieszcze wypłynęły z 4 mill. piastrow z Lina, dotąd do naszych portow nie nadeszły. i domyślamy się, że musiały się w drodze o wybuchley wojnie dowiedzieć i zawinęły do których wysp.

Zapewniają, że Irlandczykowie w Hiszpanii są wyięci od przedsięwziętych środków przeciw Anglikom.

Gazeta dworska donosi o wielu mianowaniach tak woyskowych iako i duchownych w Meksyku i innych posiadłościach hiszpańskich nowego świata.

D. 24 Grudnia r. z. umarł w tey stolicy Don Leandro Bourbon de Vallejo, kawaler orderu Calatrava i dziekan naywyższej rady skarbowey. Przez 56 lat służył Królowi i krajowi z rzadką gorliwością i sprawiedliwością.

Zobozu S. Rocha piszą pod d. 6 t. m. "Zima wcale nie zwolniła moru w załodze gibraltarskiey. Uważają, że tam daleko więcey umiera Anglikow, nizeli krajowcow, co przypisują zbytecznemu używaniu przez pier-

wszystych wina i mocnych trunkow. Mamy teraz podwoyną przyczynę do trzymania tego miasta w obleżeniu. »

Z Lizbony d. 1. Stycznia.

Tutejszy kupiec otrzymał list od swego syna, który do Brazylji popytnął. Donosi on, że okręt, na którym płynął, był od Anglikow przetrząsany i wszystkie listy otwórzzone. Dodaie tenże, iż na przełożenie z portugalskiej stroay, że oba rządy zostają w pokoju, odpowiedział angielski kapitan, że ma taki rozkaz od swego rządu.

Z Hagt d. 29. Stycznia.

Ciągle uwilają się teraz gońcy między naszym miastem i Paryżem, iednak nic ważnego nie można dotąd powziąć. Tyle tylko dowiedzieliśmy się za przybyciem ostatniego gońca, że P. Schimmelpennink ieszcze w Paryżu bawi, i ciągle naradzenia miewa z Cesarzem Napoleonem. Niektórzy mniemają, że przed wyjazdem Cesarza do Włoch zaydą oczekiwane w naszym rządzie odmiany; inni znowu odkładają to do powrotu jego. Na nic się zda niepewne przywozić w tey mierze pogłoski, to iednak zdaie się bydź rzeczą pewną, że nasza Rzplta w pewnych okolicznościach powiększoną zostanie.

Cesarz Napoleon napisał przy odieździe naszych nadzwyczajnych deputowanych nad obowięzujący list do naszego rządu.

Od przybyłego tu ostatniego gońca z Paryża, rozeszła się pogłoska o niebawnym wyniesieniu Xcia Jozefa na tron Lombardy na żądanie włoskiej konslty. Godność tę będzie posiadał dziedzicznie, a w niedostatku dzieci, spada tron na brata jego Lucyana, który będzie lombardzkim Xciem.

Rozmaite Wiadomości.

Mieszkający nad jeziorem Badeńskim ślachcie, posłał w miesiącu Styczniu swemu przyjacielowi w Szwabii mieszkającemu, któ-

ry na żołądek chorował, 12 butelek starego wina Mallaga. Na wierzchu skrzynki napisał tylko *Mallaga*. Gdy dozorca zdrowia na granicy w R — g. przeczytał napis *Mallaga*, zadrżał ze strachu, i skazał natychmiast skrzynkę na ogień. Ludzie iego nałożyli ogień w odległym mieyscu, zaniesli skrzynkę z wielką ostrożnością w zelażnych klyszczach na stos i spalili niewinne wino Mallaga, które miało służyć na wzmocnienie żołądka.

Naypierwsze miasto Lyon bic kazało za Karola VIII pieniądze francuzkie z obliczem panującego. Szkoła główna paryzka liczyła za Karola VII. 25,000 uczniow, a w tymże czasie pragska (w Czechach) miała ich 40,000. Pod ow czas także Cesarze i Królowie zaczęli sobie dawać tytuł *Nayiasnieyszych*, a powszechnym jest mniemaniem, że za Ludwika XI. dano im pierwszy raz tytuł *Majestas*.

Prożne życzenia. Każdy człowiek, chociaż naynieszcześniejszy ma swoje życzenia; stawia dla swego ukontentowania na powietrzu pałace, chociaż nie ma do nich potrzebnego materiału. Jest to przyjemna młuda. Lecz w tych pałacach nadpowietrznych chętniey mieszkają życzenia niżeli praktyczny rozum. Coż się dzieie? Każde niespelnione życzenie staie się potem robakiem, który pożera naszą młodość. Nie budujemy na powietrzu pałacow, stawiamy raczej chaty w pułtyniach!

Wyraz *mówią* wiele nam obiecuje. I tak: *mówią* , że względem hanowerskiego kraju w krotce nastąpi odmiana. Królowicz angielski, Xzę Kambridgi, kazał wszystkim swoim dworzanom w Hanowerze wypłacić pensyą, i przyrzekł ią daley płacić. — *Mówią* , że w francuzkim ministeryum zaydzie odmiana. — *Mówią* , że lipski noworoczny jarmark był mierny; nadewszystko czuć się dał niedostatek pieniędzy. — *Mówią* , i nie bez fundamentu, że wszystkie te *mówią* słażą tylko do uwiedzenia nas w pewnych okolicznościach; i to jest naypodobniejsze do prawdy, że *wszystkie co mówią* .

GAZETY KRAKOWSKIEJ

W NIEDZIELĘ DNIA 17. LUTEGO 1805.

Krytyczne i Satyryczne Badania o początku masek.

Erudycya, jak wielu twierdzi, nie jest do smaku dla niniejszego wieku; ptochość dziś gorę bierze nieznacznie, znika gruntowna nauka. Co do mnie, nie unosząc się za pięknym wystowieniem w dziełach naszych Romanistów, wyznać ze z starożytnemi żyć lubie nie dla tego, ażeby dzisiejsi niebyli u mnie w rowney cenie, albo też i w wyższej; ale ta jest jedynie przyczyna, iż takim mówią językiem, że go i lud zrozumie. O gdyby pisali po grecku wynosiłbym ich pod Nieba! niniejsze nawet badania albowiem, winienem dziełu tego języka. Drogi to i rzadki zabytek! ponieważ rękopism, z którego je wyciągam, jest dopołowy z ciętym przez te nieczemnie płyty, które żyją jedynie z głupstw autorów. Badacze starożytności wiedzieć powinni, jak jest drogim nadwerężony ułomek, gdyby albowiem był całym, iakążby była jego zaleta?

Wzmiankowane pismo, początek masek obwieszcza. Trwa jeszcze karnawał, i tyle osób masek używa, niewiedząc wcale, z iakiego źródła ten zwyczaj wyptynał. Z tego powodu mniemam, iż uczynimy miłą przysługę, gdy go powszechności udzielim. Przypadek em napadłem na iakieś poema; brakowało mu tytułu i nawet wierszy połowę. Czytałem go ze złości, a mimo chęci, podobało mi się dosyć.

Czemuż to rzekłem z początku, nie zaimie wielkiego foliału wysoko myślęnego Arystotelesa, zamiast ukrywania się w drobnych

wierszykach? Ale po krotkiej rozwadze przyszło mi na myśl to zdanie:

W wierszach słodczy dziwny sity,
Kteż ich całą moc wypowie?

Wiersze leki, gdy słodczy,

Wracały nam lubie zdrowie:

W mitey ich zdradzie, nie zdrady nie ma;
Bo w cnocie jest ich otucha;

Z nich się czełk prawdą poi, gdy niniema,
Ze jedynie bajki słucha.

W ciaga mych uwag, będę niekiedy wiersze przytaczał. Niechaj mi erudyci przebaczą. Wszakże stosownie są wiersze, w tym miejscu; projektadam bowiem Poema, te zaś tak się poczyna:

"Były czasy, w których szczerosc pomiędzy ludzmi mieszkała; nieumiali jeszcze naten czas, nayczarniejsze ukrywać zamiary, pod naypięknieszemi pozory. Nie przeto iednak byli mniej występami.,,

Rękopism używa wyrazu xaxos. Z tą można wnosić, iż błędnie zbyt wynosimy upłynione wieki. Przez mizantropią i próżność iedynie, powstałiemy na czasy dzisiejsze.

Niech co chce złośna obmowa gwarzy;

Czełk miał zawsze iedne wady,

Tacyśmy dzisiaj iak nasze dziady,

Gdyśmy podobni z kształtu i twarzy.

Za coż więc błędni mniemamy zawsze

Ze w darach które natura daie,

Było im Niebo taskawsze,

A dziś zli ludzie i obyczaje?

To jest jedynie czem celowali nad nami, iż ich wady zawsze na iaw wychodzą. Jak skoro tylko iakie wrzuczenie obłakane powstawało w ich sercu, widac go było na twa-

rzy, która tym sposobem stawała się duszy zwierciadłem. Szczęśliwe czasy, gdzie zbrodnie nie ukrywała się pod pokrywłą cnoty, dla łatwiejszego złudzenia. W ten czas to zawił się pomiędzy niemi, pełen miłości ku dobru ludzkiemu filozof, gorliwy opolor, a zawsze prowadzony ręką mądrości. „

Nie owa mądrość surowa;

Co swe żołącią truiąc słowa,

Wzburzy bardziej niż poprawi;

Ale ta mądrość, co w wszystkich czasach,

Zarazem uczy i bawi,

Gdy z nią igraszki poydą w zapasy.

„Tym filozofem był Momus, (którego samo imię przywodzi na myśl, najszczawniejszego z mędrców. Zręczny i miły wysławiacz, sposobem trefnych zarcików, poprawiał ludzi naylepiej, skoro postrzegł na twarzy człowieczej, jakich namiętności ślady, które miotają ich duszą, wyszydzał je natychmiast. Miał on zawsze pod ręką małą figurkę na obraz człowieka szdłałaną, i utawicznie przekarzał się nią ludziom, jako ich własnym obrazem. Tym kształtem Momus nauczał. Nieoszczędzał niczego, co tylko śmiesznym być mogło; a przez rodzaj wierszyków, Wodwilami nazwanych wypłaszał dziwactwa z towarzystw, które są ich trucizną. Jeden tylko lub dwa przykłady pomienionych Wodwilow przytoczę. Dosyc to będzie, ażeby poznać ich ducha. Celem pierwszego jest wyszydzenie starców, którzy zapewne w ten czas tak iak i teraz mieli szaleństwo, mieszaną się pomiędzy młodość, a chcąc ją naśladować, stawali się śmiechu przedmiotem.

W marszczkach i wieku,

Do igraszek wielka tama,

A mądrość sama

Lubi włos siwy w człowieku;

Gdzie roztropność chce wygrany,

Niech tam weselość nie kusi,

Bo gdy starzec idzie w tauny,

Potknąć się musi.

„Rodzaj tych wierszy, był zawsze naydzielniejszym sposobem do poprawienia śmieszności. Wybornie się w tym Mamusowi udało. Staruszki naypierwsze obruszyły się na to: nie wiem przez jakie nieszczęście, chcą one jeszcze podobac się w swym wieku; i przenoszą zazwyczaj pierzchając od nich wdzięki, nad mądrość, która się nie poddaie. Uślowały one koniecznie unikać ciosow satyry, a tem więcej zastugiwały na nią.

Chciały się upiękrzyć i odmłodzić. — Stąd ruz początek. Zrazu malowały się wysokiem ezerwona węg roślina, która po naszych rodzi się ogrodach. Rękopism nazywa ją Teullon, a łacinaicy Beta. Chcąc opisywać z czego odąd ruz się składał, rozszerzylibyśmy się zbytecznie. Lecz omanienie trwać długo nie mogło; ruz zniknął, a marszczki zostały. By tę nową śmieszność poprawić, uciekł się Momus do sposobu, który mu się udał wybornie. Napisał on bowiem następujące wiersze: „

„Dziwne są Kobiet naszych wynalazki,

Moznaż bez śmiechu ich piększydła zuolić;

Lecz poco kładą maskę na maski,

Czyż im na jedney nie dosyc?

Niech kto je broni przez sposoby wszelkie,

Głupstwo to wielkie, głupstwo to wielkie! „

„Ze wszystkich satyr, powtarzam,

Wodwil jest nayuszczypliwszą satyrą. Uciniek w piosnce, nie zapomina się nigdy. Sprzykrzyło się staruszkom, że zawsze były żartow przedmiotem. Lecz któraż twarz chochy nayszkaradnieysza, nie lubi się przegładac w zwierciadle? Przedsięwzięto narescie dla zwiedzenia Momusa, tak twarze ukryć aby ich na żaden sposób poznać nie mogł. Stąd masek początek, (które pomimo twierdzeń uczonych były bardzo do naszych podobne. „ Pierwszy raz na początku miesiąca Peritos, (który początkowi Lutego odpowiada) użyło tego pięknego wynalazku. Każdy się w maski ubierał; każdy nie obawiając się ażeby był poznany tałowat i gził się bezpiecznie. Ten to czas weselości poświęcono, a występki z tego tryumf odnosił. „

Coż począł Momus na ten czas! Rękopism nie wzmiankuje nic o tem; i tu iego koniec. Broń mnie Boże; ażebym nadym miał iakie czynić domysty: dopiątem mego celu i zostawię pole każdemu do uwag ikie się tylko komu zdawać będą. To tylko dodam, iż złość, zalotność, i intryga były wynalazcami masek, ażeby pod tym płaszczem wyuzdać się na wszystko bezpiecznie.

By skryć hydułość wszelkich zbrodni,

Maski były wymyślone,

Wczem od dawnych nie odrodni,

Przyieliśmy chętnie one.

Stąd występki i zbrodniarze,

Stąd dziś cnota w poniewierce,

Maskowano w przody twarze

Dziś pod maską nawet serce.

DONIESIENIA.

Ze strony C. K. Gubernium galicyjskiego. — Ponieważ wybiłanie cudzych cech majstrowskich na towarze żelaznym i stalowym nie czym innym iak tylko oczywistym jest fałszowaniem, które i szkodę handlowi, i uszczerbek rękodzielnikowi koniecznie przynosi, przeto najwyższym dekretem nadwornym pod d. 22 Października t. r. ta nieprawość zakazaną została z tym dokładem, iż ci werkmistrze i rękodzielnicy, którzyby o wybiłanie cudzych cech majstrowskich przekonani zostali, do najsurowszey odpowiedzi pociągani, i surowo karani będą.

Co się do powszechney wiadomości dla ostrzeżenia takowych przestępców niniejszym podaje. Dan we Lwowie 23 Listopada 1804.

Obwieszczeniem pod dniem 2 Października r. z. wydanym wszystkim possessorom Domu zalecono było, ażeby pozacierane i niewyrażne Numera Konskrypcjonalne na swoich Domach bezzwłocznie odnowić kazali.

Ponieważ zaś tego nieuskuteczniłi, a nastąpić mająca nowa Konskrypcya wymaga, ażeby pomienione Numera niezwłocznie odnowione były.

Przeto każdemu possessorowi, na którego Domu Numer konskrypcyjny niewyraźny lub sfarty jest, niniejszemi powtornie i pod karą 3 czer. zł. nakazuje się; ażeby w dniach ośmiu od daty niniejszey Numera na Domach swych tym pewniey po odnawiać kazali, gdyż w przeciwnym razie, każdy niedopełniający tego zalecenia, karze pomienioney nieochybnie podlegac ma.

Czego Urząd mieysko Konskrypcyjny dostrzegać będzie, a nieposłusznych w tym razie Obywateli natychmiast doniesie.

Golimayer.

Z Rady Magistratu Miasta C. K. Stołecznego Krakowa.

Dnia 26. Stycznia 1805 roku.

Kawski.

Magistrat Miasta C. K. Stołecznego Krakowa niniejszemi do wiadomości podaje, iż na dniu 23 Lutego 1805 roku o godzinie trzeciej po południu na nowym Ratuszu licytacya względem żądanego wypuszczenia używania łamania kamienia z gory mieyskiej Łasłota za Wisłą leżącej pod następującemi warunkami odprawiać się będzie:

1) Obeymicielowi teyże będzie wolno tyle sążni kubicznych kamienia wapińskiego w powyższym łamowisku, ile tylko będzie chciał łamać, jednakże swoiemi własnemi ludzmi i naczyniem.

2) Cena fiskalna jednego sążnia kubicznego *na Olborę* jest kr. 30 ustanowiona.

3) Ten z licytatorów obeymicielem zostanie, który się z obowiąże największą liczbę sięgów kubicznych w tymże łamowisku, przez jeden tydzień lub miesiąc wyłamać, a oraz największą kwotą za dozwolenie Olbory zapłacić.

4) Mają licytanci przed licytacyą 50 zł. ryń. iako zakład złożyć.

5) Pozwolenie możności łamania, zaczyna się zaraz z dniem ukończoney licytacyi.

6) Obeymiciel jest obowiązany w jednym tygodniu lub jednym miesiącu, tyle sięgów kubicznych, ile przy licytacyi podał a nie mniej wyłamać. Ma zaś teyże za tylą liczbą sięgów kubicznych, ilą się w ciągu tygodnia lub miesiąca wyłamać zobowiązał, choćby ią nie wyłamał, nieodmiennie podług przy licytacyi ustanowioney ceny do kassy mieyskiej złożyć, więcey łamać zaś iak się przy licytacyi podał jest mu ze wszech miar wolno.

7) Tenże jest obowiązany na końcu każdego tygodnia to jest: w sobotę wyłamaną liczbę sięgów kubicznych, tuteyszemu ekonomowi ustnie oświadczyć.

8) Po upłynieniu zaś każdego miesiąca dla z weryfikowania tygodniowych raportow komisyya na pomieniona gorę wyznaczona i wypadająca summa, którą obeymiciel za wyłamanie przez ten miesiąc kamienie do kassy mieyskiej zapłacić ma, oznaczona będzie.

9) Obeymiciel nie będzie mógł przed uskuteczniłą wyżey rzeczoną weryfikacyą ani jednego kamienia z wyłamanych tamże sięgów pod karą czer. zł. 100 wywieść kazac.

10) To pozwolenie jest tylko prekaryczne, to jest, iż Magistrat może Obeymicielowi w którymkolwiek dniu dalsze łamanie kamienia (bez najmniejszey przez Obeymicielea ilości

sobie mogący do Miasta jakiegokolwiek o uszkodzenie pretensyi) wypowiedzieć, i zażądać, a dozwoleńcie tamania z strony Obeymiciela w miesiąc potemże wypowiedzeniu ustać ma.

11) Wkłada się także na obeymiciela obowiązek pilnowania, ażeby nie mający prawa, tegoż tamowiska kamienia nie uszkodzali, i będzie winien tenże takowe wypadki natychmiast Ekonomowi oznajmiec.

12) Obeymiciel zaraz po podpisaniu protokołu do tego układu obowiązany będzie, i gdyby ten

13) Popodpisaniu z swojej strony protokołu od tego układu odstąpił, na ten czas jego zakład przepaść ma, i na jego kosztu i niebezpieczeństwo, będzie druga Licytacya wy-
pisana.

Gollmayer.

Z Rady Magistratu C. K. Stołecznego Miasta Krakowa
Dnia 29 Stycznija 1805 roku.

Kawski.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniej oznajniają tym Edyktem Panu ożefowi Xięciu Czartoryskiemu, że Pan Jacek hrabia Małachowski i Jan z Dukli Małachowski u sądow tych — oto: żeby jeżeli prawu swemu ufa, akcyą o rozgraniczenie dóbr Ołtrowie i Denkowa założył, lub wieczne sobie milczenie nakazać dopuścić — zażobę na niego podali, pomoc Sądu, ile sprawiedliwość wymaga prosiłi.

Gdy zaś Sady te, nie mając wiadomości gdzie Pan Xiążę został lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znajduje się, onemuż za granicą bawiaćemu adwokatowi tutejszemu Billewicza, z jego szkoda i jego kosztem zastępcą postanowily, z którym proces ten stosownie do ustawy Sądowej na C. K. Państwa dziedziczne przepisany rozpocznie się i ukończony będzie; Pan Xiążę przeto tym końcem upomina się, ażeby wczasie przyzwoitym, to jest w przeciągu 90 dni sam stanął, albo jeżeli jakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wczasie przestał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tutejszym wymienił, i podług przepisu tych środków prawa używał, które do obrony swej sprawy za najsukcesywniejsze osądzi, inaczej wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. przypisać był winien.

Jakob Kulczycki. Z Rady C. K. Sądow Szlacheckich Galicyi Zachodniej.
W Krakowie dnia 27 Listopada 1804.

Staupenski.

C. K. Sądy szlacheckie Krakowskie oznajniają tym Edyktem publicznym PP. Miebałowi i Jozefowi Szablowskiim za granicą mieszkającym, że matka ich Salomea z Olechowskich Szablowska dnia 26 Kwietnija 1803 roku umarła, i że testament przez nią sporządzony dnia 1go Czerwca publikowany, i inwentarz majątku otrąciwszy długi do summy 25,669 zł. pol. oszacowanego, przez Komornika jest nadestany.

O tym przeto śmierci przypadku za granicą mieszkający uwiadomiała się z tem zaleceniem: ażeby do C. K. Sądow tych iako do Instancyi pertaktującej deklaracyą swoją względem obięcia dziedzictwa w terminie prawem przepisany podali.

Z Rady C. K. Sądow Szlacheckich. W Krakowie dnia 27
Sierpnia 1803.

Od C. K. Galicyi Gubernium. — Ponieważ podług Cyrkularza pod dd. 13 Lipca 1804 drulowanego, z urzędu tutejszego wydanego, dla wszystkich swych kandydatek, któreby się w tych stronach znajdowały, tudzież względem prenotacyynego Prawa zachodzić mogącego co do Pragskiego Hrudzynskiego Panińskiego Klasztoru Prebendy czas wymierzony przeminął. Za ponowieniem niniejszego zaszłego zgłoszenia się przy urzędzie tutejszym, a to stosownie do Rubryk owych, ialowe pomienionow wyżej Cyrkularz podług przyłączonych formularzy, przepisuie, pod nastąpić mającą utratą świeżo nabytego prenotacyynego prawa z oznaczeniem terminu dwocmiesięcznego czasu, gdy tym czasem do tąd podobne zgłoszenie się od kandydatki żadney, niedoszło tu do miejsca tego, tedy powtarza się ie, stosownie do zapadłego najwyższego Dekretu zadworneho pod dntą 23 Listopada 1804 dozwalając ieszcze wolnego czasu sześciotygodniowego do dostatecznego złożenia ich tu z przyłączonemi podług przepisow kwalifikacyynych wywodani, stosownie do zanoszoney Proźby pod utratą zupełną wzniankowanych prenotacyynych praw po upłynięciu czasu dozwo-

nego.